

Postontzia hutsik dagoenean

Pello OTXOTEGO

BONILLA Juan. *Buzón vacío*. Pre-Textos. Valencia, 2006. 52 orrialde.

Seguraski 2006. urtean gazteleraz kaleratu den libururik hobere-netarikoa izango da. Juan Bonilla idazlearen "*Buzón vacío*" poema liburua ederra, sakona eta, era berean, eserialdi batean irakurtzen den horietakoa da. Nire ustetan hauxe izan daiteke bere poema libururik sakonena. Xerez-eko autorearen obra lirikoak duen estiloa multiformea eta aldakorra da, eta egilea beraren interes eta grina ezberdinak bertan azaltzen zaizkigu. Honako poema liburuan heldutasun handia aurkezten du, heriotza onartzen hasten den gizon baten sentimenduak agertzen zaizkigularik. Bizitzaren truke pagatu beharreko txanponaren txin-txin soinua eta oihartzuna iristen zaigu. Gai honen trataerak iluna irudi dezake, baina liburuak badauzka erabateko lasaitauna igortzen dituen poemak.

Liburuaren titulua hasieran azaltzen den haiku batetik hartua dago: "Otra mañana / que me avisa de la muerte. / Buzón vacío." Nolabait esateko, ideia hau ia poema guztietan agertzen da eta poemario osoan zehar *leit motiv* antzeko bat dela esan genezake. Egileak nola edo hala zehazten du zer darabilen buruan: ezinegona edo nora eza. Ondoren, beste erregistro batzuen bidez egoera honi erantzuna ematen saiatzen da, hustasun honi aurre egiten, postontziaren hustasunari hitzen bidez aurre eginez.

Hala ere, ez da osotara negatiboa, eta mundua ospatzen da, eta bizi garela bizi, poztasunez aldarrikatzen da. Eta heriotza garaitzeko modu bakarra bere allatua egitea da. Argi ikus dezakegu 11. orrialdeko poeman "¿Qué estoy haciendo aquí?" esaten duenean, eta erantzuna "Estar es suficiente" existentzialismo positibo batez ber-

matzen da. Honako hau, liburuaren laburpen gisara kontsidera deza-kegu, bizitzaren heriotza eta drama honen tragikotasuna azaltzen duelako eta bizitza beraren zentzu nagusia egotea eta bizitza bera bizitzea delako. Poema hau eguneroko egoera arrunten deskribape-nekin eraikitzen du, ondoren, paragrafo bakoitzaren bukaeran, "¿qué estoy haciendo aquí?" galderarekin bukatzeko. Irakurleari keinu arraro bat sorrarazten dio bisaian, berak ere galdera horren erantzuna irrisaz bilatuko balu bezala. Azkenean egilearen oihartzuna entzuten da, eta oihartzuna diot, izan ere, geure baitan erantzun berdina topatzen baitzen guk geuk aurkitzen ez bagenuen ere:

"No anheles la respuesta.

Estar es suficiente."

Heriotza da liburuaren oinarri, eta heriotzaren aurrean gizakiak hartzen duen jarrera. Literaturan topiko klasikoa da heriotzarena, eta bizitza eta heriotzaren uztartze hau modernotasunean berriz ere azaltzen zaigu Hegel-en eskutik. Hain zuzen ere, Maurice Blanchot-ek alpua egiten dio esanez lengoaiari heriotzara eramaten gaituen bizitza dela eta bere baitan mantentzen dela. Horren arabera, literatura oro drama horren gauzatzea da, eta liburu honetan gai nagusia bihurtu da.

Bizitza azken finean, egunero goizean jaikitzean *memento mori* bat da, ezinbestean izendatu zuen Heidegger-ek "gizakia heriotzara-ko izakia da", edo bestela esanda, euskarazko atsotitz ezagunak dioskunez: "Behin jaio ezker heriotza zor". Gogorrak diruditen arren errealitatea egoera puruan islatzen duten esaldiak dira, eta errealitate horrekin bizitzera asmatzen duen gizakiak zoriontasuna eskuratzeko bide erdia egina duelakoan nago. Nolanahi ere, Bonillaren poema liburu honek hausnarketa karga handiak erakutsi arren, baditu, orobat, jolaserako tarteak eta bizitza pozez gozatzeko errezetak ematen dituzten poemak. Nik esango nuke, funtsean, liburu honen lerro bakoitza heriotzaren kontrako borrokan eginiko ahaleginaren sinbolo direla.

Poema guzti-guztiek heriotzari aurre egin nahi diote, bai egileak irtenbide errazak onartu ezin dituelako, bai dagoeneko klarki azaltzen den porrota onartzen ez duelako.

"Escucha esos ladridos otra vez:
te dicen que el futuro tan sólo es
el lugar donde espera tu cadáver."

Era berean, poematan garai bateko mamu, deabru eta ametsak deslotu eta iratzartzen ditu, bere buruaren irudia beste ispilu batean bilatuko balitu bezala.

"Dentro de mí, alguien que no soy me va borrando,
esconde mis secretos, tergiversa
recuerdos y desteje la narración que soy, para erigir
con sus fragmentos menos elocuentes
fatídicos fantasmas que me miran preguntándome,
¿quién eres de verdad?"

Sorpresa moduan maitasunezko poema original bat topatzen dugu poema guzti hauetan erdi mozorroturik. Originala diot, izan ere, maitaleen iraupena zakar poltsen kalera ateratzearekin neurtzen baitu.

"Son pocas todavía
las bolsas de basura que habéis llenado juntos
si las comparas con las más de mil
que Laura y tú llenasteis;
son muchas, desde luego, un escorial, si las comparas
con las apenas diez
que, de aquel sótano de Londres donde Marge,
sacabas rumbo a un minúsculo depósito en el patio.
En La Habana Amirilis
cada noche colgaba la basura de las ramas de los árboles
—para evitar la proliferación de ratas—:
llenasteis juntos veintitantas bolsas.
Es fea, bien lo sabes, tu costumbre
de computar amores en bolsas de basura."

Beste poema batzutan tarteka, ironiazko esaldiak azaltzen zaizkigu, eta instrumentu honen bitartez nolabaiteko distantzia lortzen da, heriotzaren drama honi aurre egiteko sentimentalkeria hutsean erori gabe eta, era berean, sentimenduak baztertu gabe.

Dena den, eta arestian aipatu bezala, liburu honek oldoztetan aise murgilduko gaituzten esaldiak badauzka. Gogoeta hauetara

bultzatuko gaituzten esaldiak ez dira abstraktuak eta hizkera erraz baten kulunkan eramango gaituzte, hona hemen liburuaren beste merituetako bat. Horren adibide gisa:

“Dame la mano. Finge que no importa.
No hagas perder el tiempo a los espejos.
Recorreremos unas calles más.
Luego nos moriremos.”

Horretaz aparte, etengabe azaltzen da poemario osoan zehar geure identitateari buruzko galdera nagusia, gure garai honetan oraindik erabat erantzun gabe dagoen galdera. Bonillak modu elegante eta baikor honen bitartez bere iritzia ematen digu:

“Gracias a él descubro que amo el mundo
por encima de mi mismo,
que no soy más que extensión
de cierta incalculable maravilla,
de ese milagro sin por qué
en que existir consiste.”

Testuok ereserki antzeko modu batez eraikitzen dira, intimoak, hausnarketarako bidea ematen dutenak, eta haletako batzuk simbolismo kutsua dute. Hau argi eta garbi “Seres” izeneko poemari ikusten dugu. Autore beraren hitzetan: “He querido, sí, que en mi libro haya un tono de himno y de exaltación de lo cotidiano. También me gusta la enumeración de cosas que no pueden ser dichas, ese misterio que hay encerrado en algunos momentos, las sensaciones a las que no podemos llegar o las emociones de seres por los que en algún momento uno sería capaz de cambiarse: un mendigo en Benarés, un paracaidista flotando allá arriba, un naufrago que renuncia a cualquier playa”.

Bukatze aldera, esan genezake, Bonillaren liburu honek gogoaren lasaitze bat dakarkigula pentsamenduaren muina lanean jartzen digun neurri berean. Aukera ezin hobea betikoa den gaiari aurrez aurre begiratzeko, existentzia absurdo honek sortzen digun egarri ase ezina ur berrituaz apaltzeko, betiko iturri zaharrak dakarzkigun zalantzak eta kezkek beste egile baten begirada berriaren uraz —ahal den heinean behintzat— erantzuteko.

Pello Otxoteko Vaquero.